

ધોરણ : ૫

આસપાસ

પાઠ : 11

સુનિતા અવકાશમાં
સ્વ-અધ્યયનપોથી સોલ્યુશન

(પ્રથમ સત્ર)

પ્રશ્ન-1 નીચેના ચિત્રો જુઓ અને પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(ચિત્ર-1 પૃથ્વી)

(ચિત્ર 2 ચંદ્ર)

(ચિત્ર-1 પૃથ્વી)

(ચિત્ર 2 ચંદ્ર)

1. આપેલાં બંને ચિત્રોમાં કઈ બાબત સરખી જોવા મળે છે?

➤ બંનેનો રંગ સરખા જેવો લાગે છે બંનેમાં વચ્ચેનો ભાગ કાળો દેખાય છે.

2. આપેલાં બંને ચિત્રો કઈ બાબતે જુદાં પડે છે?

➤ આપેલ ચિત્રમાં પ્રથમ ચિત્ર 1 પૃથ્વીનું જ્યારે ચિત્ર 2 ચંદ્રનું છે. પૃથ્વી ચંદ્ર કરતાં મોટી છે.

3. પૃથ્વીના ચિત્રમાં જે જુદાપણું જોવા મળે છે એનું શું કારણ હોઈ શકે?

➤ પૃથ્વી પર જુદા જુદા ભૂમિસ્વરૂપો આવેલા છે. તેના લીધે પૃથ્વીના ચિત્રમાં જુદાપણું દેખાય છે.

4. તમને શું લાગે છે, ચંદ્રની જેમ પૃથ્વી પણ ચમકતી હશે?

➤ હા, સૂર્યના કિરણો પૃથ્વી પર પડતા હશે. ત્યારે બીજુ જગ્યાએથી પૃથ્વી પર ચંદ્રની જેમ ચમકતી દેખાતી હશે.

5. આપણને ચંદ્ર ક્યારેક અર્ધગોળ કે ઓછો ગોળ દેખાય છે. આવું કેમ થતું હશે?

➤ ચંદ્રની કળામાં 15 દિવસ વધારો અને 15 દિવસ ઘટાડો થાય છે આથી ચંદ્રના આકાશ માં ફેરફાર જોવા મળે છે.

પ્રશ્ન-2 નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

1. ચંદ્રના આધારે ઉજવાતા તહેવારોનાં નામ લખો.

➤ શરદપૂનમ, ચેટીચાંદ, ચંદીપડવો, ઈદ, કસવા, ચોથ,

2. ભારતના પડોશી દેશોનાં નામ, નકશો કે પૃથ્વીનો ગોળો જોઈને લખો.

➤ પાકિસ્તાન, નેપાળ, ભૂતાન, શ્રીલંકા, બાંગ્લાદેશ, તિબેટ,
ચીન વગેરે.

3. ગુજરાતના પડોશી રાજ્યોનાં નામ નકશામાં જોઈને લખો.

➤ ગુજરાતમાં પડોશી રાજ્યોમાં રાજ્યસ્થાન, મધ્યપ્રદેશ, અને મહારાષ્ટ્ર,
નો સમાવેશ થાય છે.

4. ધૂમકેતુની ઓળખ શાના આધારે થાય છે?

➤ ધૂમકેતુ પુંછડી ધરાવે છે. તેના પરથી તેને ઓળખી શકાય છે.

5. સરહદનું મહત્વ શું હોય છે?

➤ સરહદથી પોતાનો વિસ્તાર ક્યાં સુધી છે. તેનો ઘ્યાલ આવે છે. જેથી
સરહદની સુરક્ષા કરી શકાય.

પ્રશ્ન-૩ નીચેના વિધાનો ખરું છે કે ઘોટું તે લખો.

- સુનીતા 12 માસ કરતાં વધુ સમય માટે અવકાશમાં રહ્યાં હતાં. = ઘોટું
- કલ્પના ચાવલાએ બાળકો સાથે મુલાકાત કરી. = ઘોટું
- અવકાશમાં તમામ વસ્તુઓ હવામાં તરે છે. = ખરું
- પૃથ્વીમાં રહેલું ગુરુત્વાકર્ષણ બળ આપણને પકડી રાખે છે. = ખરું
- રાત્રે જોવા મળતા ખરતા તારાને ઉલ્કા કહેવાય છે. = ખરું

પ્રશ્ન-4 નીચેની ખાલી જગ્યા પૂરો.

1. હિન્ડરનું કે વિમાનના ચાલકને પાયલોટ કહેવાય છે.
2. નકશા કે ગોળામાં દરિયો નીલા રંગથી બતાવવામાં આવે છે.
3. નકશામાં બે દેશો કે રાજ્યોને અલગ દર્શાવવા દોરેલી રેખાને
આંતરરાષ્ટ્રીય સીમા કહે છે.
4. ગુજરાત અને દિલ્લી વચ્ચે રાજ્યસ્થાન , મધ્યપ્રદેશ રાજ્યો
આવેલાં છે.
5. સૂર્યાસ્ત પછી તરત જ ચંદ્ર જોવા મળે તે પક્ષને શુક્લપક્ષ કહે છે.

પ્રશ્ન-5 નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર લખો.

1. અવકાશમાં સુનિતાના વાળ કેમ ઉભા જ રહેતા હશે?
➤ અવકાશમાં ગુરુત્વાકર્ષણ બળ લાગતું નથી, તેથી અવકાશમાં સુનિતાના વાળ ઉભા રહેતા હશે.
2. પાઠ્યપુસ્તકના પાના કમાંક 108 પર આપેલા ચિત્રમાં પૃથ્વી અડધી કેમ દેખાતી હશે?
➤ કારણ કે ફોટો ચંદ્ર પરથી લેવામાં આવેલ છે. જેના લીધે પૃથ્વીનો જે ભાગ ચંદ્ર તરફ હશે તેટલો જ ભાગ દેખાય છે.

3. સુનિતા વિલિયમ્સના જીવનમાંથી આપણાને શું શીખવા મળે છે?

➤ સુનિતા વિલિયમ્સના જીવનમાંથી આપણે પણ સખત મહેનત કરી કંઈક નવું કરીને આગાજ વધવાની શીખ મળે છે.

4. તારાઓ હંમેશાં રાત્રે જુ કેમ જોવા મળે છે?

➤ દિવસ દરમિયાન સૂર્યનો પ્રકાશ હોવાના લીધે આપણાને તારા દેખાતા નથી. રાત્રે સૂર્યપ્રકાશ હોવાથી આપણાને તારાઓને જોઈ શકીએ છીએ.

5. સૂર્ય દરરોજ સવારમાં ઉગી જાય છે અને ચંદ્ર કેમ વહેલો - મોડો ઉગે છે?

➤ કારણ કે ચંદ્ર પૃથ્વીની ફરતે ફરે છે. જેમ આપણાશી બીજું બાજુ ચંદ્ર હોય ત્યારે આપણાને ના દેખાય તેથી આપણી સામે વહેલા મોડો ચંદ્ર આવે છે.

**પ્રશ્ન-6 તમારા મિત્રો, શિક્ષક, માતા-પિતા કે દાદા-દાદીને પૂછીને નીચેના
અવકાશી પદાર્થો માટે ગીતની પંક્તિઓ કે જોડકણાં લખો.**

1. સૂર્ય :

➤ સવારે ઊગે સૌને જગાડે
ધરતી પર પથરાવે કિરણા
સૂર્યદેવને જળ અર્પણ કરીએ
નમો: નમ: સૂરજદેવ.

2. ચંદ્ર :

➤ મગ્મીના ભાઈ કહેવાય
સૌના સગા ચંદામામા
દુર વસનારા ચંદામામા
નાના થાય મોટા થાય.

3. તારા :

➤ ખીચોખીય ભરેલું તળાવ
તળાવમાં તો તારલિયા
રાત્રે ચમકે તારલિયા
ટમ ટમ ટમે તારલિયા.

3. આકાશ :

➤ ધોળુ ભૂરું આકાશ
આકાશમાં તો અવકાશી પદાર્થ
સૌર પરિવાર વસે આકાશમાં
આકાશનો તો અંત નહીં.

4. ધરતી :

➤ ધરતી માં ને નમન
લીલીછમ ધરતી
ધરતી આપે ધાન
ખાય ને રહો સાજાં.

Thanks

For watching